

Моніторинг лісового законодавства України та ЄС

Період: січень - травень 2024

Серія "Моніторинг лісового законодавства України та ЄС" містить короткий огляд законів та законопроектів Верховної Ради України, постанов Кабінету Міністрів України, наказів Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, Державного агентства лісових ресурсів України, що набрали чинності, та є важливими для сталого розвитку лісового господарства.

Також ця серія містить огляд прийнятих законів у сфері лісового господарства та інформацію про розгляд законопроектів у сфері лісового господарства на рівні ЄС. Інформація та оцінки, наведені в цьому документі, не повинні розглядатися як юридична консультація. Проект SFI не гарантує точності наведених тверджень. Надана інформація не обов'язково збігається з позицією SFI.

Моніторинг лісового законодавства України

Введені в дію нормативні акти:

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.05.2024 №456-р «Про призначення Бачурного В.М. заступником Голови Державного агентства лісових ресурсів України з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації».

Пан Бачурний був призначений на посаду на строк не більше 12 місяців з дня закінчення або скасування воєнного стану з випробувальним терміном три місяці. До призначення пан Бачурний обіймав посаду заступника начальника Лісогосподарського аналітично-інформаційного центру (ЛІАЦ) Державного агентства лісових ресурсів України.

Постанова Кабінету Міністрів України від 02.05.2024 № 497 «Про внесення змін до розпорядження Кабінету Міністрів України від 6 червня 2011 р. № 491 і постанови Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2014 р. № 521».

Постанова виключила можливість Державного агентства лісових ресурсів України видавати дублікат посвідчення мисливця та дублікат щорічної контрольної картки обліку добутої дичини і порушень правил полювання.

Постанова Кабінету Міністрів України від 22.04.2024 № 454 «Деякі питання ведення лісового господарства в період дії правового режиму воєнного стану та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 12 травня 2007 р. № 724».

Постанова визначає порядок проведення рубок у період дії воєнного стану та протягом 6 місяців після його завер-

шення. Вона спрямована на посилення обороноздатності держави через чітко визначений алгоритм взаємодії між силами оборони та лісокористувачами, відповідно власниками лісів у період воєнного стану, з урахуванням потреб оборони та безпеки держави. Друга частина Постанови спрямована на реформування правил рубок з метою сприяння наближеному до природи лісівництву, що базується на формуванні багаторусних, комплексних, кліматостійких деревостанів, збереженні та примноженні біорізноманіття, а також збереженні постійних лісових масивів. Наказ забороняє з травня 2027 року проведення будь-яких суцільних рубок під час завершальних рубок у гірських лісах Карпатського регіону.

Внесені до розгляду Верховною Радою України проекти законів

Проект Закону про лісові репродуктивні ресурси, № 9116, зареєстрований у ВРУ 17.03.2023, прийнятий у першому читанні (прийнято за основу) 23.04.2024.

Законопроект спрямований на збільшення інвестицій та впровадження нових технологій у цій сфері. Він передбачає визначення основних принципів та умов використання лісових репродуктивних матеріалів (переважно насіння та садивного матеріалу), процедур контролю, а також заготівлі та продажу з точки зору маркування та пакування, зокрема, для торговельних цілей. Він спрямований на дотримання вимог нормативних актів ЄС, насамперед, Директиви Ради 1999/105/ЄС від 22 грудня 1999 року.

Проект Закону про внесення змін та доповнень до Кримінального кодексу

України та Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо вдосконалення відповідальності за правопорушення у сфері лісокористування та протидії незаконному обігу деревини, № 3562-ІХ, зареєстрований у ВРУ 01.09.2023, прийнятий у першому читанні (прийнятий за основу) 09.05.2024.

Законопроект спрямований на зменшення кількості порушень, пов'язаних з самовільною вирубкою та транспортуванням дерев, чагарників та з заготовлею очерету, і визначає відповідну відповідальність за заподіяну істотну шкоду.

Крім того, пропонується розширити коло осіб, уповноважених складати адміністративні протоколи за незаконне вирубування, пошкодження та знищення лісу, а також перевезення, зберігання, збут дерев, чагарників або лісоматеріалів, законне походження яких не підтверджено.

Моніторинг лісового законодавства в ЄС

Прийняті регуляторні акти

Імплементційний Регламент Єврокомісії 2024/1281 від 7 травня 2024 року про внесення змін до Імплементційного Регламенту (ЄС) 2020/1208 щодо структури, формату, процесів подання та розгляду інформації, що надається державами-членами відповідно до Регламенту (ЄС) 2018/1999 Європейського Парламенту та Ради.

Постановою внесено зміни до вимог щодо звітності з інвентаризації парникових газів, важливою складовою якої є ліси та лісове господарство.

Директива (ЄС) 2024/1203 Європейського Парламенту та Ради про охорону навколишнього середовища за допомогою кримінального права, яка замінює Директиви 2008/99/ЄС та 2009/123/ЄС від 11.04.2024, опублікована 30.04.2024, набула чинності.

Метою директиви є більш ефективна боротьба з екологічними правопорушеннями шляхом розширення сфери кримінальних злочинів у сфері довкілля на рівні ЄС. Держави-члени ЄС мають два роки на імплементацію директиви в національне законодавство після набуття нею чинності 20 травня 2024 року. З цією метою вона запроваджує (i) нові кримінальні правопорушення, пов'язані з довкіллям, (ii) детальні вимоги щодо рівня санкцій для фізичних та юридичних осіб та (iii) різноманітні заходи, яких держави-члени повинні вжити для запобігання правопорушенням або ефективного переслідування за них. Директива передбачає 20 основних кримінальних злочинів, що стосуються різних способів поведінки, серед яких, зокрема, торгівля деревиною з по-

рушенням Регламенту ЄС про продукцію, виробництво якої не призводить до знеліснення.

Імплементційний Регламент Єврокомісії 2024/434 від 5 лютого 2024 року про заходи щодо запобігання створенню та поширенню *Agrius planipennis* Fairmaire на території ЄС.

З метою запобігання поширенню *Agrius planipennis* Fairmaire передбачено проведення щорічних обстежень та заходів з боротьби з ним на основі найсучаснішої наукової інформації та технічних рішень.

Держави-члени повинні демаркувати уражені ділянки і застосовувати заходи з ліквідації в межах щонайменше 100 м навколо заражених рослин.

Буферна зона повинна бути демаркована в радіусі 10 км за межами зони зараження.

Розгляд проектів нормативно-правових актів у сфері лісового господарства в ЄС

Пропозиція щодо Регламенту Європейського Парламенту та Ради стосовно системи моніторингу для стійких європейських лісів.

Метою документу є створення та підтримка комплексної, високоякісної системи моніторингу на основі стандартизованих або гармонізованих даних для всіх лісів та інших вкритих лісовою рослинністю земель. Передбачається, що моніторингова система базуватиметься на існуючих наборах даних, передовому досвіді держав-членів і технологічному прогресі дистанційного зондування, а також на спроможності ЄС надавати ці послуги. Система моніторингу лісів складатиметься з трьох елементів:

- географічно чіткої системи ідентифікації для картографування та локалізації лісових ділянок;
- системи збору даних про ліси, що визначає терміни та вимоги до збору даних, та
- системи обміну лісовими даними, яка дозволить обмінюватися даними між державами-членами, причому деякі дані будуть загальнодоступними.

Державам-членам також буде запропоновано розробити інтегровані довгострокові лісові плани або адаптувати існуючі інтегровані довгострокові лісові плани або стратегії, беручи до уваги середньо- та довгострокову перспективу.

У першій половині 2024 року проєкт документу пройшов різні процедури погодження. Висновок Європейського економічного та Соціального комітету щодо зазначеного документу датований 20.03.2024 р., офіційно опублікований 31.05.2024 р.

Пропозиція щодо РЕГЛАМЕНТУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДИ стосовно виробництва та збуту лісового репродуктивного матеріалу, що вносить зміни до Регламентів (ЄС) 2016/2031 та 2017/625 Європейського Парламенту та Ради та скасовує Директиву Ради 1999/105/ЄС (Регламент про лісовий репродуктивний матеріал).

Запропонований проєкт спрямований замінити чинну Директиву Ради ЄС про лісовий репродуктивний матеріал новим регламентом.

Пропозиція зберігає принципи затвердження материнських дерев (базового матеріалу) та сертифікації заготовленого садивного матеріалу перед розміщенням його на ринку (шляхом видачі генерального сертифікату).

Відповідно до запропонованого регламенту, посилюється оцінка характеристик стійкості материнських дерев. Ці дерева перевіряються на наявність характеристик, які сприяють створенню більш стійких лісів, наприклад, толерантність до хвороб, краща адаптація до місцевих кліматичних та екологічних умов. Інформація про придатність лісових культур буде надаватися потенційним покупцям, щоб вони могли посадити потрібний сорт дерева в потрібному місці. Це, в свою чергу, дозволить прискорити адаптацію лісів до зміни клімату та забезпечити їхню подальшу продуктивність у майбутньому.

Держави-члени вносять базовий матеріал, схвалений на їх території, до своїх національних реєстрів, на основі яких Комісія публікує список Співтовариства схваленого базового матеріалу.

Можна буде реєструвати базовий матеріал, призначений для збереження лісових генетичних ресурсів, без погодження з компетентними органами; натомість професійні оператори зможуть лише повідомляти компетентні органи про базовий матеріал.

Держави-члени будуть зобов'язані розробити плани дій у надзвичайних ситуаціях, які допоможуть забезпечити достатнє постачання FRM для відновлення лісів, що постраждали від екстремальних погодних явищ, пожеж, спалахів шкідників та інших катастроф. Європейський Економічний і Соціальний Комітет опублікував свій висновок щодо проєкту 12.01.2024

Парламент ЄС проголосував за звіт і прийняв його в першому читанні 24 квітня 2024 року також з поправками.

Пропозиція щодо РЕГЛАМЕНТУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДИ стосовно відновлення природи та

внесення змін до Регламенту (ЄС) 2022/869.

Новий регламент спрямований на вжиття заходів для відновлення щонайменше 20% земель і морських акваторій ЄС до 2030 року. Для типів оселищ, які перебувають у «поганому стані», вимога щодо відновлення становить щонайменше 30% до 2030 року, а до 2040 року цей показник має поступово зрости до 60%, а до 2050 року - до 90%.

У разі офіційного затвердження, регламент вимагатиме від держав-членів виконання юридично обов'язкових цілей і зобов'язань щодо відновлення конкретних екосистем. Відновлення, з метою збереження та посилення біорізноманіття та стійкості екосистем, означатиме процес активного або пасивного сприяння відновленню екосистеми до належного стану:

- екосистеми до доброго стану;
- типу оселища до найвищого досяжного стану та до його сприятливого еталонного району;
- оселища видів до достатньої якості та кількості; або
- популяції видів до задовільного рівня.

Регламент залишає за кожною державою-членом право вирішувати, які саме заходи з відновлення вона буде застосовувати на своїй території. Щоб продемонструвати, як вони будуть досягати поставлених цілей, держави-члени повинні будуть регулярно подавати національні плани відновлення, які окреслюють потреби та заходи з відновлення, враховуючи місцевий контекст, а також терміни їх реалізації.

27 лютого 2024 року Парламент ЄС офіційно ухвалив проєкт на пленарному засіданні. Поки що Рада ЄС не змогла досягти кваліфікованої більшості, необхідної для затвердження документу.

Документ має бути ухвалений Радою, після чого буде опублікований в Офіційному віснику ЄС і набуде чинності через 20 днів. Після цього держави-члени матимуть два роки, щоб подати до Комісії свій перший план відновлення природи.

Пропозиція щодо РЕГЛАМЕНТУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДИ стосовно внесення змін до Регламенту (ЄС) № 691/2011 щодо запровадження нових модулів еколого-економічних рахунків.

Запропонований Регламент має на меті розширити сферу застосування європейських еколого-економічних рахунків для покращення статистичної інформації для Європейського зеленого курсу, узгодженої з міжнародними статистичними стандартами. Пропозиція додає три нові модулі до європейських еколого-економічних рахунків:

- лісові рахунки;
- екосистемні рахунки;
- рахунки екологічних субсидій та подібних трансфертів.

Лісові рахунки вимірюють площу лісів та доступну частку для видобутку деревини, а також відстежують їхні зміни з часом. Екосистемні рахунки інтегрують міркування щодо біорізноманіття та природного капіталу з основними економічними питаннями щодо розподілу ресурсів та сталого розвитку. Рахунки екологічних субсидій та подібних трансфертів визначають та кількісно оцінюють заходи внутрішньої фіскальної політики та ресурси з-поза меж ЄС, які підтримують «зелений курс» через економічну діяльність та продукцію, захищаючи довкілля та охороняючи природні ресурси.

У першій половині 2024 року проєкт документу пройшов різні процедури погодження. Парламент схвалив текст у

першому читанні під час пленарного засідання 10 квітня 2024 року.

Пропозиція щодо ДИРЕКТИВИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДИ стосовно належної перевірки корпоративної стійкості та внесення змін до Директиви (ЄС) 2019/1937.

У пропозиції йдеться про заборону спричиняти будь-яку вимірювану деградацію навколишнього середовища, таку як шкідливі порушення ґрунтів, забруднення води або повітря, шкідливі викиди, надмірне споживання води, деградація земель або інший вплив на природні ресурси, наприклад, знеліснення.

Документ схвалений Європейським Парламентом у першому читанні 24.04.2024.

ПРОПОЗИЦІЯ щодо ДИРЕКТИВИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДИ стосовно моніторингу ґрунтів та їхньої стійкості.

Проект передбачає заходи з моніторингу та оцінки стану ґрунтів, стандартизацію відповідних визначень, визначення вимог до сталого управління ґрунтами та відновлення забруднених ділянок.

10 квітня 2024 року парламент ухвалив позицію в першому читанні з низкою поправок. Зокрема, Парламент проголосував за виключення сировинних родовищ з визначення ґрунту. Це додало гнучкості для моніторингу та оцінки стану ґрунтів, дозволяючи державам-членам застосовувати описи ґрунтів, які найкраще ілюструють характеристики ґрунтів кожного типу на національному рівні. Парламент вирішив не зберігати обов'язковий графік, запропонований у звіті ENVI для покращення стану ґрунтів. Він проголосував за скасування зобов'язань держав-членів визначати практики ста-

лого управління ґрунтами, регулярно оцінювати ефективність вжитих заходів, а також переглядати їх у разі необхідності. Таким чином, він також вилучив запропонований перелік принципів сталого управління ґрунтами. Парламент повністю вилучив запропоновані положення щодо штрафних санкцій. Рада ще не погодила свій загальний підхід.

Пропозиція щодо РЕГЛАМЕНТУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДИ стосовно створення системи сертифікації викидів вуглецю в ЄС.

Головною метою ініціативи є забезпечення високоякісних викидів вуглецю, сертифікованих ЄС, за допомогою прозорої та надійної системи управління. Це відкриє можливість для подальших інвестицій у заходи з поглинання вуглецю та розширення їхнього впровадження.

Схеми сертифікації повинні використовуватися операторами для демонстрації відповідності цьому Регламенту. Таким чином, схеми сертифікації повинні функціонувати на основі надійних і прозорих правил і процедур та забезпечувати точність, надійність, цілісність і неспростування походження, а також захист від шахрайства з інформацією та даними, що подаються операторами. Вони також повинні забезпечити правильний облік перевірених одиниць поглинання вуглецю, зокрема, шляхом уникнення подвійного обліку. З цією метою Комісія повинна бути уповноважена приймати імплементаційні акти, включаючи відповідні стандарти надійності, прозорості, обліку та незалежного аудиту, які повинні застосовуватися схемами сертифікації, щоб забезпечити необхідну правову визначеність щодо правил, які застосовуються до операторів та схем

сертифікації. Для забезпечення економічно ефективного процесу сертифікації, ці технічні гармонізовані правила сертифікації повинні також мати на меті зменшення непотрібного адміністративного тягаря для операторів або груп операторів, зокрема для малих та середніх підприємств (МСП), включаючи малих фермерів та лісівників. Сертифікація є добровільною.

Перегляд регламенту було запропоновано провести через три роки після набрання ним чинності, але не пізніше 2028 року, а також після кожного підбиття підсумків відповідно до положень Паризької угоди.

Текст був прийнятий Парламентом 10 квітня 2024 року і очікує на остаточне схвалення Радою перед церемонією підписання та подальшої публікації в Офіційному віснику та набуття чинності.

Редакційна команда, контакти:

Загальна редакція:

Любов Полякова – короткостроковий експерт проекту SFI

Редакція англійської версії:

Фолькер Засе – керівник проекту SFI

Редакція української версії:

Віталій Сторожук – національний координатор проекту SFI

SFI Project

www.sfi-ukraine.org.ua

Tel.: +38 (067) 964-77-02

